

PROGRAM DELA

I. Poslanstvo in vizija

Poslanstvo FA je učenje in vzgoja bodočih arhitektk in arhitektov ter umetniško in znanstveno raziskovanje arhitekture. FA razvija akademsko in odprto študijsko okolje, povezano s sodobno arhitekturno, umetniško in urbano kulturo doma in po svetu. Fakulteta za arhitekturo (FA) razvija arhitekturno stroko kot raziskovalno (znanstveno in tehnično) ter umetniško disciplino. Raziskovanje je lahko teoretično, konceptualno, zgodovinsko, praktično in tako naprej. FA pri raziskovanju povezuje področji arhitekture in urbanizma.

Razmislek o izobraževanju na področju arhitekture za 21. stoletje potrebuje teoretsko, metodološko in etično razpravo, v kateri zastavimo tri prioritete. To so: 1. razprava o namenu arhitekture, 2. razprava o reformi izobraževanja na področju arhitekture, in 3. razpravo o etiki - ker odgovorna arhitektura ne more obstajati brez odgovornih arhitektk in arhitektov, mora biti izobraževanje usmerjeno k razvoju individualne profesionalne etike.

Za prihodnji razvoj FA je pomembno ravnovesje med naslavljanjem izzivov sodobnosti in dolgoročnimi vrednotami in načeli. Pri tem gre v prvi vrsti za nadaljevanje in posodabljanje specifikke Ljubljanske šole za arhitekturo. Seveda arhitektura ni zgolj kontinuirano nadaljevanje tradicije niti ni rezultat pogojev, v okviru katerih je nastala, pač pa je praksa, ki se vzpostavlja in potrjuje na način pretresa. Torej nečesa, kar prekinja, celo ruši dano situacijo in omogoča v nji vznik nečesa novega.

Po čem se slovenska arhitektura razlikuje od drugih, npr. španske ali švicarske? V globljem smislu gre za kulturno klimo, iz katere izhaja, za *genius loci*. Ta pa je določen z zgodovino. To pa ne pomeni, da je zgodovina vse, da ne potrebujemo inovacij in povezave s sodobno evropsko in svetovno arhitekturo. Torej je poslanstvo ljubljanske šole za arhitekturo, ob zavedanju tradicije in sodobnosti, razvijati lastno, močno pozicijo in identiteto. Če skušam opisati moč te pozicije, ta ni v pasivnosti, pač pa v odprtosti za spremembe in interpretacije, ni v akademizmu, pač pa v aktivni prostorsko časovni transformaciji, navsezadnje pa tudi ni zgolj v definiranju svojih meja, pač pa v njihovem preseganju.

II. Cilji

Trije temeljni cilji programa so:

1. *Nadaljevanje krepitve odličnosti FA in prepoznavnosti v nacionalnem in mednarodnem okolju.*
2. *Nadaljevanje prenove študija, ki je v teku, v skladu s tremi temeljnimi usmeritvami: v znanstveno tehnično, umetniško in etično (družbeno odgovorno) delovanje.*
3. *Nov prostorski koncept FA, ki bo omogočil boljše študijske in delovne pogoje za vse: študente, pedagoge in podporne službe.*

ad.1

Magistrski študij arhitekture in urbanizma temelji na izkušnji »Ljubljanske šole za arhitekturo«, ob tem pa je mednarodno (multi in transdisciplinarno) usmerjen.

Fakulteta za arhitekturo UL gradi prepoznavnost kot ključni akter v slovenskem in mednarodnem okolju v vseh disciplinah in na področjih, ki jih razvijamo; na odličnosti fakultete, odgovorne do okolja, družbe, študirajočih in vseh zaposlenih, izhajajoč iz svobode, strpnosti, humanizma, poštenosti in avtonomije. Poklic arhitektke/a je generalističen, ne specialističen. Temeljni cilj izobrazbe za poklic arhitektke/a so arhitekti/ke in urbanisti/ke kot avtonomne osebnosti, ki obvladajo najširše zahtevane veščine poklica, hkrati pa so sposobni kritične presoje in etičnega delovanja. Študent/ka se mora naučiti sintetizirati pogosto nasprotujoče si informacije v projekte, ki imajo v sebi tako **kompleksnost realnosti kot jasnost ter preprostost njegove/njene lastne kreativne ideje**.

ad.2

Arhitektura je stroka, ki obvladuje znanja in metode, da specialistične znanstvene in tehnične discipline povezuje s humanističnimi. Zato študij arhitekture povezuje tri področja: **znanost in tehniko, umetnost ter družbeno in ekološko odgovornost**. Pri tem se odziva na nove izzive, kot so podnebne in družbene spremembe, globalizacija, ter njihove potenciale. Sprejema spremembe v načinu življenja in dela ter nove tehnologije in inovacije, kot so digitalizacija, trajnostni vidiki in delitvena ter krožna ekonomija. Poleg arhitekturnih znanj in načel vključuje kulturne in družbene potrebe ter okoljska vprašanja. Študij arhitekture naj nagovarja in podpira študente v njihovi zmožnosti samostojnega kritičnega mišljenja.

ad.3

Gre za načrtovanje in pripravo za gradnjo širitve FA na sedanjem parkirišču in s tem povezanih sprememb v stari stavbi, s potresno sanacijo, zagotovitvijo univerzalne dostopnosti, požarne varnosti in tako naprej. Fakulteta za arhitekturo je nastanjena v poslopju avstroogrške šole, ki je bila večkrat prezidana in prizidana. Plečnik je dodal vhodni paviljon in velika okna na jugovzhodnem vogalu v drugem nadstropju (Plečnikova soba in risalnica). Ob južni fasadi so bili prizidani kabineti in sanitarije. V kleti je bil urejen prostor bifeja. V začetku 90-ih je bil zgrajen vzhodni prizidek, ki ga je načrtoval pokojni prof. (takrat mlad asistent) Miloš Florijančič in zanj leta 1996 prejel Plečnikovo medaljo.

Danes je šola pretesna za vse, kar se v njej dogaja. V primerjavi z drugimi fakultetami je tehnično in prostorsko daleč pod standardi. Ni zagotovljena ustrezna požarna varnost in univerzalna dostopnost. Tudi potresna varnost je slaba. Stavba nima ustrezne energetske in inštalacijske urejenosti, čeprav se stvari v zadnjih letih postopoma urejajo.

Študijsko okolje nujno potrebuje odločno posodobitev. Primanjkuje predavalnic, prostorov za seminarsko delo študentov, pa tudi kabinetov, pisarn ter zlasti neformalnih prostorov, prostorov za druženje, za delo, za razstave. Bar v kleti je zaprt že več let. V izvedbi je nujna delavnica FabLab v kleti. Prostori za seminarje, kot je podstreha, so prenatrpani. Strokovne službe so utesnjene. Pedagoško osebje nima ustreznih kabinetov.

III. Strategija

Za to, da bi dosegli cilje programa, bomo strateško razvijali naslednja razvojna in podporna področja:

1. Študijsko okolje, ki bo vključevalo tako vednost iz tradicije arhitekturne stroke kot tudi najnovejša razvojna spoznanja v domačem in mednarodnem prostoru.
2. Vpetost v lokalno, nacionalno in mednarodno okolje, v smislu družbene kritičnosti in aktivne vloge v razvijanju, spodbujanju in širjenju arhitekturne in urbanistične kulture.
3. Raziskovalno delo na področju umetniških, znanstvenih in tehničnih raziskav ter praks, teorije in zgodovine na arhitekturnem, urbanističnem in sorodnih področjih.
4. Razvoj doktorskega študija arhitekture in urbanizma, predvsem tem, ki pokrivajo raziskovanje na področjih humanistike in družboslovja - slovenske in mednarodne arhitekturne in urbanistične zgodovine in teorije, pa tudi tehnologije, znanosti in tehnike itd. Uveljavitev, poleg doktoratov znanosti, tudi umetniških doktoratov.
5. Razvoj kadrov, da bo na FA zastopan vrh arhitekturne in urbanistične stroke. Skrbeli bomo za stalen dotok mladih, prehodnost sistema habilitacij, mednarodno odprtost, sodelovanje med fakultetami znotraj UL in širše, tudi mednarodno, vključevanje strokovnjakov iz prakse itd.
6. Prepoznavnost in aktivna vloga FA znotraj UL. FA se bo še naprej pozicionirala kot aktivni subjekt znotraj UL, kjer bo uveljavljala svoje vrednote, zastopala stališča in interese arhitekture in urbanizma. To pomeni najprej sodelovanje pri prostorskem konceptu in razvoju UL, kjer je ena ključnih nalog tudi rešitev prostorske stiske FA. Vključevali se bomo v interdisciplinarne in transdisciplinarne iniciative in procese, povezane z digitalizacijo, zeleno preobrazbo, vsebinsko prenovo izobraževanja, internacionalizacijo itd.
7. Delovanje v lokalnem prostoru, Ljubljani in Sloveniji. Ljubljana je bila in je naravni subjekt »Ljubljanske šole«. FA bo razvijala ideje na vseh nivojih za urbanistično in arhitekturno genezo Ljubljane in drugih slovenskih krajev. Vednost in znanje se prenaša v prostor skozi raziskave, urbanistično arhitekturne delavnice, študije itd.
8. Nadaljujemo »kanon« slovenske arhitekture in Ljubljanske šole, s tem da ga spoznavamo, osvojimo, raziskujemo, gradimo in subvertiramo.
9. Krepimo vlogo arhitekture in urbanizma v družbi, med strokami, odločevalci (politiki, investitorji) in javnostjo, skladno s cilji Arhitekturne politike Slovenije¹.
10. Z zahodnim prizidkom bomo zagotovili prostore, ki bi na sedanji lokaciji in z razumno investicijo celostno rešili prostorsko situacijo FA. V ta namen bomo pričeli s pripravo investicije: imenovanje gradbenega odbora, opredelitev in priprava programske projektne naloge, prostorske preveritve,

¹https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ARHITEKTURA/df0797cb33/Arhitektura_za_ljudi_SLO_2018-05-21.pdf

investicijski program, DIP, uvrstitev v program investicij UL, izvedba natečaja za projektno dokumentacijo itd...

11. V okviru prenove in novogradnje bi poleg Plečnikove sobe uredili Ravnikarjevo sobo (soba 25), ter spominsko sobo FA, obe z arhivskim in raziskovalnim gradivom (fizičnim in digitalnim). Pri knjižnici bi spodbujali čitalnico z neposrednim dostopom do knjig, revij in digitalnih virov (mediateka).

12. Spodbujamo digitalno učenje, ob enem pa tudi učenje s pomočjo izkušnje fizičnega izdelovanja (npr. maket), z ureditvijo Fab Laba, pa tudi drugih svobodno dostopnih delovnih prostorov, orodij in naprav (foto, video...) ateljejev in delavnic. V okviru prenove in novogradnje bomo uredili tudi večnamenske razstavne prostore.

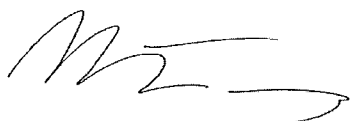
IV. Usmeritve in ukrepi:

- Temeljne usmeritve prenove predmetnika ki je v teku, naj bodo: manj predmetov, ki so smiselno medsebojno povezani in usklajeni, boljša horizontalna povezanost med njimi, kot nadgradnja vertikalne strukture, ki je v največji meri že vzpostavljena.
- Razvijamo poučevanje, osredinjeno na študenta; kot teoretsko učenje in izkustveno učenje za ustvarjalno, inovativno in kritično reševanje zapletenih izzivov. Prilagodimo načine spremljanja in ocenjevanja uspešnosti, da bi odprli več prostora za nepredvidljiva razmišljanja in rešitve, tveganje in tudi napake.
- Krepimo soodgovornost študentov in študentk kot bodočih arhitektk in urbanistk, ki bodo nosilci napredka in širše družbene blaginje, utemeljene na etičnih vrednotah.
- Spodbujamo razvoj kompetenc študentov in pedagogov, krepimo možnosti kariernega razvoja študentov in njihovega lažjega vključevanja na trg dela.
- Skrbimo za dvig ravni znanja dijakov/inj, ki se vpisujejo na študij arhitekture in urbanizma, s ciljem, da se obrne trend, ki kaže, da se ta raven v zadnjem desetletju znižuje.
- Krepimo in širimo raziskovanje, povezano z Ljubljansko šolo arhitekture. V obliki doktoratov, simpozijev, ustanovitve inštituta, sistematičnega razvoja publicistične dejavnosti itd.
- Ustanovimo Strokovni svet na FA. Strokovni svet bo neodvisno strokovno posvetovalno telo, ki bo redno oblikovalo stališča FA do tistih vprašanj, povezanih z arhitekturo in urbanizmom, ki terjajo javno obravnavo.
- Spodbujamo stalno strokovno in pedagoško izobraževanje za učitelje, znanstvene delavce in sodelavce, ki vključuje skrb za nenehno vpetost v realno okolje, da bi na študente in študentke prenašali teoretska, strokovna in praktična znanja ter veščine.

- Uvedemo sistem študentskih ekskurzij, ki bo poleg seminarskih ekskurzij, namenjenih predvsem seznanjanju s sodobno arhitekturno produkcijo vključeval vsakoletne ekskurzije za študente posameznih letnikov po ključnih obdobjih, mestih in arhitekturnih delih. Ekskurzije bodo vključevale poti po Sloveniji in okolici, pa do Grčije, Egipta, Toskane itd.

Za FA se bo tudi v prihodnjem obdobju treba boriti: za ustrezno financiranje, za njeno pozicijo znotraj UL, v družbi kot celoti, za njeno intelektualno, etično in umetniško rast.

Prof. Mihael Dešman

V Ljubljani, april 2023